

Dr hab. Aldona Sopata, prof. UAM
Instytut Lingwistyki Stosowanej
Zakład Badań nad Wielojęzycznością

Poznań, 28.09.2015

Ocena rozprawy doktorskiej

mgr Tomasza Lisa

„Projektorientierter Unterricht Deutsch als Fremdsprache in der deutsch-polnischen

Grenzregion. Das Beispiel Euroregion Pro Europa Viadrina“

Poznań 2015

Rozprawa składa się z pięciu rozdziałów podstawowych (str. 13-195) poprzedzonych wstępem (str. 5-12), a także rozdziału podsumowującego (str. 196-202), streszczenia w języku polskim (str. 203-208), załączników zawierających materiał stanowiący podstawę badań empirycznych (str. 209-252) oraz spisu bibliografii (str. 253-266). Do pracy dołączony został spis grafik, tabel i map (str. 267-271). Struktura pracy jest przejrzysta i odpowiada klasycznej strukturyzacji prac naukowych. Do osiągnięcia przejrzystości przyczynia się w szczególności tabela zakresów tematycznych poruszonych w ankiecie i odpowiadającym im podrozdziałom w pracy (str. 11).

Celem pracy jest zbadanie zastosowania metody projektów w systemie edukacji szkolnej w Polsce, a w szczególności uwzględnienie tematyki związanej z regionem zamieszkania uczniów na zajęciach z elementami projektu edukacyjnego. W centrum zainteresowań Doktoranta znajduje się polsko-niemiecki rejon przygraniczny, które z definicji jest miejscem spotkania obu tych kultur i społeczeństw. Cele rozprawy zostały sformułowane przez Autora

jasno we wstępie (str. 5-8). Dodać tu należy, że jest to cel bardzo ważny dla rozwoju społecznego i to nie tylko w regionach przygranicznych, lecz w całej Europie.

W podrozdziale 0.2 Autor przedstawia metodologię swych badań empirycznych. Metodologia ta odpowiada celowi pracy i umożliwia osiągnięcie zakładanego celu. Wszystkie badania związane są jednak z polską stroną regionu. Poszerzenie zasięgu choć jednej z użytych metod badawczych o stronę niemiecką pozwoliłoby na lepszy wgląd w przedmiot badań.

Na str. 9 Doktorant przedstawił grupę ankietowanych osób. Wiele bardzo ważnych informacji dotyczących badanej grupy umieścił w załączniku nr 1. Z uwagi na to, iż w późniejszych częściach pracy Autor często odwołuje się do wyników badań ankietowych, wygodniejszym dla czytelnika układem byłby taki, w którym najważniejsze informacje dotyczące tej grupy, jak na przykład podział regionalny grupy czy ich znajomość języków obcych, byłyby umieszczone w tekście głównym pracy. W załączniku mogłyby pozostać natomiast dane szczegółowe dotyczące badanych szkół.

Rozdział pierwszy pod tytułem „Charakteristik der Euroregion Pro Europa Viadrina” zawiera opis Euroregionu Pro Europa Viadrina. Autor przedstawia tu międzykulturowy charakter regionu wynikający z sąsiedztwa Polaków i Niemców oraz historii tego obszaru. Mgr Lis prezentuje tu także wyniki swego badania dotyczącego poziomu zainteresowania młodych mieszkańców regionu współpracą polsko-niemiecką. Jest to bardzo dobry punkt wyjścia do dalszych rozważań Autora, gdyż to właśnie zaangażowanie samych zainteresowanych determinuje sukces bądź porażkę współpracy w regionach przygranicznych. W podrozdziale 1.2 Doktorant przedstawia w ciekawy sposób krótki zarys historii stosunków polsko-niemieckich. W rozdziale tym brakuje jednak odwołań do prac historyków, które pozwoliłyby Autorowi na szersze zmierzenie się z tym ważnym dla celu pracy tematem.

Rozdział 2 dotyczy tematyki związanej z regionem zamieszkania uczniów wykorzystywanej w procesie nauczania. Autor w przejrzysty sposób przedstawił uwarunkowania formalne tego zagadnienia w polskim systemie szkolnictwa. Analiza ta została uzupełniona o bardzo ciekawe wyniki ankiety ukazującej obecność zagadnień regionalnych na zajęciach szkolnych z perspektywy uczniów.

W rozdziale 3 Autor skupia się na koncepcji metody projektu. Doktorant przedstawił rozwój historyczny pojęcia projektu słusznie wskazując tu na modyfikację jej koncepcji w czasie. Autor sklasyfikował także cechy metody projektu oraz omówił wykorzystanie tej metody w polskim systemie szkolnym. Literatura przedmiotu została przedstawiona przez Doktoranta rzetelnie i wyczerpująco.

Rozdział 4 to klarowne i ciekawe przedstawienie przez Autora przykładów projektów poruszających tematykę regionalną przeprowadzonych w warunkach pozaszkolnych w regionach polsko-niemieckiego pogranicza. Zestawienie to jest bardzo dobrą podstawą do rozważań przedstawionych w dalszej części pracy.

W rozdziale 5 Autor zajął się niesłychanie ważnym zagadnieniem ze względu na stawiany sobie cel badawczy, a mianowicie problematyką wykorzystania elementów metody projektu na lekcji języka niemieckiego z uwzględnieniem tematyki regionalnej. Doktorant przedstawił wyniki ankiety przeprowadzonej wśród nauczycieli uczących języka obcego oraz uczniów polskiej części Euroregionu Pro Europa Viadrina. Pan Mgr Lis opracował także cykl lekcji w formie zajęć projektowych uwzględniający tematykę regionalną, który może być przeprowadzany w warunkach szkoły. Autor przedstawił tu szczegółowy opis zajęć z perspektywy nauczyciela i wyniki ewaluacji zajęć przez uczniów. Zarówno przedstawienie wyników badań ankietowych jak i opis przeprowadzonych przez Doktoranta zajęć projektowych nie budzą zastrzeżeń. Badania zostały przeprowadzone w sposób przemyślany,

a ich wyważona interpretacja prowadzi do przekonujących wniosków, które Autor przedstawia w rozdziale 6.

Doktorant słusznie zwraca uwagę na to, iż jednym z głównych założeń metody projektów jest włączenie w proces kształcenia środowiska lokalnego. Treści nauczania związane z regionem zamieszkania odpowiadają najczęściej zainteresowaniom uczniów. Uwzględnienie w procesie kształcenia miejsca zamieszkania uczniów prowadzi do nabycia przez nich wiedzy i umiejętności, które są niesłychanie ważne w życiu społeczności lokalnej. Autor słusznie zauważa, iż postulat ten nabiera szczególnej wagi w przypadku regionów przygranicznych, które w związku ze swoją historią, uwarunkowaniami społecznymi, gospodarczymi i kulturowymi czynią uwzględnienie tematyki regionalnej bardzo ważnym elementem kształcenia. Tematyzacja zagadnień regionalnych może przyczynić się do postrzegania regionu jako całości, a granicy jako czynnika łączącego, a nie tylko oddzielającego części regionu. Podkreślić tu należy wagę tematu podjętego przez Doktoranta.

Pewne wątpliwości budzi fakt, że grupę docelową przeprowadzonego cyklu lekcji tworzyło 15 uczniów, a w ewaluacji zajęć projektowych przeprowadzonych przez Doktoranta wzięło udział tylko 10 uczniów. Rozszerzenie grupy badanych przez przeprowadzenie cyklu w innych szkołach regionu byłoby wskazane. Idealnym scenariuszem badawczym byłaby sytuacja, w której Autor przeprowadziłby cykl proponowanych przez siebie zajęć projektowych w kilku szkołach regionu, najlepiej w różnych subregionach. Jeszcze ciekawszą możliwością byłoby zaproponowanie odpowiednika cyklu zajęć projektowych dla niemieckiej części Euroregionu Pro Europa Viadrina i przeprowadzenie go w niemieckiej szkole. Przyznaję jednak, że przeprowadzenie takiego scenariusza badawczego byłoby niezmiernie trudne.

Reasumując należy stwierdzić, że pracę Pana mgr Tomasza Lisa „Projektorientierter Unterricht Deutsch als Fremdsprache in der deutsch-polnischen Grenzregion. Das Beispiel

Euroregion Pro Europa Viadrina” należy ocenić pozytywnie. Autor wykazał się dobrym przygotowaniem merytorycznym i metodologicznym. Stwierdzam, że praca mgr Tomasza Lisa spełnia w pełni wymogi stawiane rozprawom doktorskim i wnoszę o dopuszczenie mgr Lisa do dalszego toku przewodu doktorskiego.

Poznań, 28.09.2015

Aldona Sopała
dr hab. Aldona Sopała, prof. UAM